

A magyarországi németek népviselete

(Volkstrachten der Ungarndeutschen)

A közelmúltban jelent meg az Eötvös Loránd Tudományegyetem Germanisztikai Intézete vezetőjének, Karl Manherz professzornak Boros Marietta tudóstársával közösen írt munkája, a magyarországi német népviselet eddigi legalaposabb, nyomdai kivitelben is példásan szép összefoglalása. A díszes kézikönyv (a Német Intézet és a Pytheas Kiadó kiadványa) mintegy 150 év eddigi néprajzi kutatásait összegzi. Külön erőssége, hogy elkülönítve tárgyalja a férfi viseletek és a női viseletek egységeit.

Korabeli források alapján szól a 18–19. századi német viseletről. Megtudjuk például, hogy a férfiak a háromszögletű kalapot hamarosan magyar formájúra cserélték, mert a szokatlan formát csúfolták. Egyes vidékek még a magyar hímezett szűrt is átvették, például a XIX. század végétől a soroksáriak. Bajszot a múlt században német községekben csak a bíró hordott – ezt magyar sajátosságnak tartották –, de ő is levágatta, ha megvált a hivatalától. Külön fejezet szól a fejfedőkről, télen a báránybőrből készült kucsmat a budaörsiek is hordták. Férfiak hajviseletében is előfordult a fonott üstök, van róla budaörsi adatunk is a múlt századból. A budaörsi asszonyok egy 1909-es fénykép-

felvétel szerint hajviseletüket 8–16 fonatból is készítették, ezt aztán díszes fésű fogta össze, színes szalaggal kötötték meg, vagy kontyba fogták össze. Külön érdekes a férfi mellény, „Leibl”, melyet a rekonstrukciós rajz szerint fekete posztóból készítettek, magasan záródó, álló gallér díszítette, de fő értéke a mellényt díszítő fém- réz- vagy ezüst gombosor volt. Ezek a gombok apáról fiúra öröklődtek, még a végrendelet szövegébe is bekerültek.

A könyv 39. lapján az 1920-as évekből három különböző fajta férfiöltönyt őrzött meg a fénykép. A fotózás vasárnap délután lehetett, a nagyapa korú férfi kerek kalapot, gombos mellényt és csizmanadrágot visel, a középső szereplő ruhája városi, ő bizonyára Pesten dolgozott, a paszományos csizmanadrágot viseli, de már kétsoros mellénnyel és puha férfikalappal.

A könyv külön értéke Grynaeus Istvánné Papp Emília 36 színes népviseleti akvarellje, ebből kettő budaörsi. A női portré fiatal nőt ábrázol, hajában rozmarínag, melyet mirtuszkoszorú rögzít. Mellénye fekete anyagból készült, két végződéssel hátul, kilátszik alóla a híres rózsaszínű vállkendő, imakönyv és rózsafüzér van a kezében. Kék posztó

anyagból készült az ezüstgombos kabát és mellény az ábrázolt férfin az ő csizmanadrágja zsinóros, ezt az anyagot "deutsches Blau"-nak, német kéknek hívták. Kezében báránybőr kucsma, mellénye régi megnevezés szerint "Breitgamleibl" azaz "vőlegénymellény" néven ismert. Manherz német viseleti kézikönyvét bő magyar összefoglalás zárja.

Kovács József László